

1. NIVELL CONTEXTUAL

TÍTOL	<i>Alpi Marittime. Continuerà a crescere tranne che in quel punto</i> (<i>Alps Marítims. Continuarà creixent menys en aquest punt</i>)
AUTOR	Giuseppe Penone (Garessio, Itàlia, 1947)
ANY	1968 (Data d'inici del projecte)
DIMENSIONS	Variables
TÈCNICA	Intervenció plàstica a la natura: la reproducció en bronze de la mà de l'artista és adherida al tronc d'un arbre.
LOCALITZACIÓ DE L'OBRA	Bosc de Garessio, Itàlia
DADES BIOGRÀFIQUES RELLEVANTS	Fill de camperols, Giuseppe Penone va néixer a Garessio, una petita població del Piemont, on va passar la infantesa enmig de camps de conreu i boscos immensos. El seu avi matern era escultor, tot i que no en vivia. El seu germà gran, que tenia tres anys més que ell, feia també escultura figurativa. Després d'estudiar comptabilitat a Mondovi, es va matricular en una escola de Belles Arts. Amb poc més de vint anys, va començar a treballar amb els materials que coneixia millor: el tronc i l'escorça dels arbres, els boscos i les pedres, els estanys i els rius, tot buscant la simbiosi entre la natura i el cos humà. Va començar a donar classes molt aviat, als vint-i-tres anys, al liceu artístic de Gènova, per guanyar diners i no haver de dependre de les galeries. Al llarg dels anys, l'obra de Penone ha anat evolucionant des de les primeres accions als seus boscos natal, documentades amb textos i fotografies, fins a l'escultura, la instal·lació o el dibuix, en una recerca al voltant de l'atzar, la memòria i el pas del temps.
CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC	La seva educació i formació van coincidir amb els canvis socials de la Itàlia dels anys 50, que va substituir l'economia i la cultura agràries per una cultura de tipus industrial. L'artista es va donar a conèixer, durant la dècada dels seixanta, amb els artistes <i>povera</i>. El crític i teòric italià Germano Celant va reunir sota aquest distintiu artistes com Mario Merz, Michelangelo Pistoletto o Jannis Kounellis, tot considerant l'enfocament anticomercial de les seves activitats artístiques com a efímer, trivial i antiformal. En lloc d'oferir una obra acabada, aquests artistes optaven per oferir-ne el procés mentre tenia lloc. Encara que era quasi simultani a l'art Pop, l'art <i>povera</i> s'hi oposava en les premisses: renegava del mercat, les estridències i la cultura de masses per endinsar-se de ple en la natura. L'art <i>povera</i>, a l'igual que Penone, parteix de qüestions filosòfiques sobre el concepte d'art, la relació entre l'art i la vida, així com la relació entre cultura i natura. Tot i que al començament Penone exposa les obres amb els artistes <i>povera</i>, el seu discurs manté sempre un caràcter propi. El seu camp d'investigació és l'ésser humà com a part integrant de la natura, els seus gestos més elementals i les empremtes que va deixant. Al contrari dels artistes de l'art <i>povera</i>, que substitueixen el cos per l'artifici i l'hàbitat, i diferenciant-se

	totalment dels artistes que retornen al cos per mitjà de la <i>performance</i> , ell manté el vincle amb l'escultura i el cos, però sense recórrer a l'imaginari tradicional.
--	---

2. NIVELL FORMAL

DESCRIPCIÓ	Podem observar el desenvolupament de l'obra en el temps a través de la documentació fotogràfica. En una fotografia de 1968, Penone rodeja el tronc d'un arbre amb la seva pròpia mà. Com que no podia quedar-se en aquesta posició indefinidament, opta per substituir la seva mà per una rèplica en bronze. Una segona fotografia de 1978, mostra com ha canviat el diàmetre del tronc en relació a l'obertura de la mà. El creixement del tronc ha anat incorporant la forma de bronze en la seva pròpia estructura fins que la mà ha estat literalment engolida per l'arbre. El salt temporal de deu anys fa visible una part de l'obra que, amb els mètodes convencionals d'observació, hagués estat impossible d'apreciar.
PAPER DE L'AUTOR	Penone considera que la natura (el riu, la pedra, l'arbre...) és art i l'home és artista en formar-ne part i participar-ne en els processos de transformació. Modifica en ocasions els resultats de la natura, però respecta els seus mecanismes i els utilitza en la creació de les obres que poden trigar dècades a elaborar-se. Les seves primeres obres daten dels anys 1967 i 68 i consisteixen en intervencions sobre la natura, documentades fotogràficament. En la majoria d'aquestes accions, l'artista intervé sobre arbres joves, tot influint en la seva evolució: fa una trena amb tres troncs flexibles (<i>He entrellaçat tres arbres</i>), instal·la una gàbia metàl·lica sobre un arbre jove (<i>En créixer aixecarà la reixa</i>), inscriu la marca del seu cos sobre un tronc amb una xarxa de filferro (<i>L'arbre en recordarà el contacte</i>) o incorpora una rèplica de la seva mà en bronze rodejant el tronc (<i>Alps Marítims. Continuarà creixent menys en aquest punt</i>). L'obra és una intrusió en el decurs de les coses i l'artista, per tant, imposa un ordre humà a la natura. Penone elabora els seus gestos com si es tractés de proves, copia els seus mètodes d'intervenció i de documentació del model científic. L'observació, el registre, la demostració, la il·lustració, totes les seves obres combinen dos o tres d'aquests elements. Amb <i>Alps Marítims. Continuarà creixent menys en aquest punt</i>, Penone revela que les diferents escales de temps influeixen en la nostra percepció de les coses. La impressió que la fusta és una matèria sòlida depèn del període d'observació ja que, quan ajustem els paràmetres d'observació, ens adonem que la fusta viva es comporta d'una manera semblant a l'aigua corrent, fluint entorn els objectes que es troba al seu pas. Quan experimenta l'escissió entre el temps que dura una vida (humana) i el temps del món (còsmic) amb la seva mà incrustada en el tronc, Penone arriba a la conclusió que l'obra és del tot impossible, ja que el seu període vital d'ésser humà no és suficient per apreciar l'obra acabada, és a dir, la fusió total de la mà amb un arbre que ja ha arribat al final de la seva vida. Els arbres solen viure dues o tres vegades més que la durada d'una vida humana.

3. NIVELL INTERPRETATIU

ELS MATERIALS	Els materials habituals en l'obra de Penone són fusta, fulles, argila, branques, marbre, guix, vidre, pedres, aigua, bronze, fotografies, projeccions... Els elements d'<i>Alps Marítims. Continuarà creixent menys en aquest punt</i>, així com els d'altres moltes obres de Penone, són materials autobiogràfics: els jocs al bosc, la feina dels llenyataires, el contacte de la seva mà amb els arbres de la regió boscosa del Piemonte, etc. L'emmotllat de la seva mà constitueix una prolongació del gest de la seva pròpia mà. Aquesta tècnica s'imposarà com la més adequada per crear el doble sense la intermediació de la representació. L'emmotllat és l'instrument de la mímesis, i com a tal permet una aproximació immediata a la natura, al mateix temps que constitueix el record de la cultura clàssica. El bronze es modifica per l'acció de la pàtina, i el seu aspecte i el seu color es fonen perfectament amb la vegetació. La transformació de l'arbre amb el pas del temps queda enregistrada mitjançant fotografies que Penone va realitzant a intervals regulars, en col·laboració amb alguns fotògrafs com Mussat-Sartor, Paolo Pellion i Claudio Basso, el fotògraf del seu poble. Els dibuixos i els textos de l'artista són instruments de reflexió i part constitutiva de l'obra. Es realitzen abans, durant i després de la creació artística.
LES FORMES	En aquesta i d'altres moltes obres de Penone, la forma sorgeix de la dinàmica de dues forces contràries: l'acció (de l'home) i la reacció (de l'arbre). La forma que s'ofereix a l'espectador no està acabada, és una potencialitat, una evolució plàstica en el temps. La matèria viva vegetal esdevé creadora i l'obra s'inscriu en un temps que sobrepassa el temps humà.
CONSIDERACIONS DE L'AUTOR	<i>Sento la respiració del boscatge, escolto el creixement lent i implacable de la fusta, modelo la meua respiració sobre la respiració vegetal, percebo el lliscament de l'arbre al voltant de la meua mà sobre el tronc. El canvi de relació temporal torna fluid el sòlid i sòlid el fluid. La mà s'enfonsa en el tronc de l'arbre que, per la velocitat del creixement i la plasticitat de la matèria, és l'element fluid ideal per ésser mostrat.</i> Giuseppe Penone: <i>Texts</i>, 1969, citat al catàleg del Carré d'Art, Nîmes, 1997, pàg. 19 i recollit al catàleg Giuseppe Penone, 1968-1998, Centro Galego de Arte Contemporànea, del 22 de gener al 4 d'abril de 1999, Xunta de Galícia, pàg. 47-48. <i>El propòsit de l'escultura o de l'escultor és deixar una empremta tocant la matèria, enfonsant la seva mà en la matèria. En el cas d'un arbre que ha de créixer, és a l'inrevés: és la matèria la que crea la seva pròpia forma en relació amb el gest. Per damunt de tot, es tracta d'una reflexió sobre l'escultura.</i> Fragment de l'entrevista realitzada per Catherine Grenier i publicada al catàleg de l'exposició Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació La Caixa, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, pàg. 139.

CONSIDERACIONS CRÍTIQUES	<i>L'artista ha tocat l'arbre, i és l'arbre, i no l'artista, qui aportarà la prova d'aquest acte. I aquesta "prova" adquirirà una forma, deformarà l'arbre. L'artista ens permet veure l'evolució com una successió de deformacions que, accident rere accident, pressió rere pressió, empremta rere empremta, "configuraran" la natura. (...) L'artista confereix a la forma que ell contribueix a crear una natura particular, per exemple, la d'una cicatriu, testimoni de l'acció però també de la reacció vital de l'arbre per absorbir, per superar el gest que el molesta. (...) La forma com a gest i el gest com a forma són els dos pols de l'eix únic que articula tot aquest treball.</i> Catherine Grenier, fragment del catàleg Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació La Caixa, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, pàg. 25.
--------------------------	--

4. RECURSOS

ON LINE	http://www.centrepompidou.fr/education/ressources/ENS-penone/penone.html Dossier pedagògic del Centre Pompidou entorn a l'exposició <i>Giuseppe Penone, retrospectiva</i>, realitzada del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004. http://www.sculptura-italiana.com/Biografie/Penone.htm Recorregut per la producció artística de Giuseppe Penoni amb una galeria d'imatges sobre la seva obra. http://www.transversalia.net/ Aquest és un entorn virtual per a l'educació en valors a través de l'art contemporani. Ofereix una unitat didàctica anomenada <i>Huellas en la naturaleza</i>, que pretén crear un espai de reflexió a l'aula entorn a l'impacte medioambiental de les accions i construccions humanes mitjançant el comentari d'obres d'artistes compromesos com Penone.
BIBLIOGRAFIA	Giuseppe Penone, 1968-1998, Centro Galego de Arte Contemporànea, del 22 de gener al 4 d'abril de 1999, Xunta de Galícia, amb textos de Miguel Fernández-Cid, Daniel Soutif, Doris von Drathen, Guy Tosatto, Giorgio Verzotti i Giuseppe Penone. Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació La Caixa, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, amb textos de Catherine Grenier, Giuseppe Penone i Annalisa Rimmaudo.
PROCEDÈNCIA DE LA IMATGE	Giuseppe Penone, 1968-1998, Centro Galego de Arte Contemporànea, del 22 de gener al 4 d'abril de 1999, Xunta de Galícia.

5. APLICACIONS A L'AULA

PREGUNTES ESPECÍFIQUES DEL GUIÓ DE COMENTARI	- Quins elements formen part de l'obra? - Quins canvis s'han produït en el tronc? - És una obra acabada?
--	--

CONCEPCIÓ DE L'OBRA ARTÍSTICA	OBJECTIUS - Reflexionar sobre les relacions actuals entre l'home i la natura. - Treure l'obra artística del seu context habitual (galeria, museu). - Comptar amb els esdeveniments en el temps i la seva empremta en l'obra. - Considerar la documentació gràfica com a part integrant de l'art d'acció.
REALITZACIÓ DE L'OBRA	PROCEDIMENTS - Utilització d'elements naturals com a material artístic. - Participació dels fenòmens atmosfèrics i del transcurs del temps en la realització de l'obra. - Documentació gràfica (fotografia, vídeo) de l'art d'acció.